

RVB15-0030

Voorlegger Raadsvoorstel

Onderwerp : Uitname algemene uitkering t.i.v. onderwijshuisvesting
Nummer voorstel : RVB15-0030
Datum voorstel : 24 maart 2015
Portefeuillehouder(s) : Y.J.M.M. Kammeijer – Luycks, A.J.M. Coppens
Contactpersoon : Mevr. A.M.A. Vrijenhoek - de Vries
Afdeling : Stedelijke Ontwikkeling, Team Vastgoed & Grondzaken
Contactpersoon Email : A.M.A.Vrijenhoek@bergenopzoom.nl
Contactpersoon Telefoon : (0164) 277657
Programmanummer en -naam : 2. Sociaal domein

Voorstel:

1. Met betrekking tot het besluit hiervoor onder 3.d vermeld de door het college van burgemeester en wethouders opgelegde geheimhouding op bijlage 3 vermeld bij dit raadsvoorstel inzake de aanvullende maatregel ter dekking van € 2.050.000 op grond van artikel 10, lid 2 onder b en g Wet openbaarheid van bestuur te bekrachtigen.
2. Kennis te nemen van de korting van € 2.050.000 op de algemene uitkering, omvattende:
 - a. € 650.000 als gevolg van de wijziging van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra met ingang van 1 januari 2015 waarbij de gemeentelijke zorgplicht voor buitenonderhoud bij en aanpassingen van schoolgebouwen, exclusief gymzalen bij schoolgebouwen, wordt overgeheveld naar schoolbesturen.
 - b. € 1,4 miljoen als gevolg van landelijke onderbesteding van onderwijshuisvestingsmiddelen.
3. In te stemmen met de volgende maatregelen:
 - a. het verlagen van de structurele storting in de voorziening onderhoud onderwijs van € 560.000 naar € 20.000;
 - b. het verantwoord afwaarderen van boekwaarden resulterend in een structurele lastenverlichting van € 698.000;
 - c. ter financiering van voormelde afwaarderingen:
 1. een bedrag van € 1,7 miljoen uit de onderhoudsvoorziening onderwijshuisvesting aan te wenden; en
 2. een bedrag van € 1,3 miljoen uit de equalisatiereserve aan te wenden;
 - d. overleg met besturen voor voortgezet onderwijs om tot invulling te komen van de aanvullende maatregel zoals in bijlage 3 bij dit voorstel nader uitgewerkt.

RAADSVERGADERING	
d.d.	23 APR. 2015
Overleg:	
conform	
Parool:	5..

RVB15-0030

Voorlegger Raadsvoorstel

Type voorstel:

- ☒ Kaderstellend
☒ Controlerend
☒ Rest

Zijn in het voorstel één of meer van de volgende aspecten van toepassing?

	Ja	Nee
Zijn doelen en/of effecten beschreven	☒	☒
Financiële consequenties	☒	☒
Inspraakverordening van toepassing	☒	☒

Communicatieparagraaf:

In het kader van de wettelijke taakoverheveling buitenonderhoud en aanpassingen hebben vanaf begin 2014 hebben diverse (vooral ambtelijke) gesprekken plaatsgevonden met de betreffende schoolbesturen over het proces, de risico's, kansen, professionalisering van opdrachtgeverschap. Met besturen voor voortgezet onderwijs worden gesprekken gevoerd om te komen tot verlaging van het bedrag per leerling.

Samenvatting:

De algemene uitkering wordt gekort met ruim € 2 miljoen ten laste van onderwijshuisvesting vanwege een wettelijke taakoverheveling en een landelijke onderbenutting van rijksmiddelen. Een aantal maatregelen is gevonden om deels dit tekort in de begroting te dekken, waaronder het afwaarderen van boekwaarden en het verlagen van de structurele storting in de onderhoudsvoorziening onderwijs. Een aanvullende maatregel vergt overleg met het onderwijsveld voortgezet onderwijs om te komen tot verlaging van het bedrag per leerling zoals vastgelegd in de doordecentralisatieovereenkomsten.

Bijlagen:

Bijlage nr.	Omschrijving	
1	Wetten, definities en begrippen onderwijshuisvesting	Bijgevoegd
2	Financiële toelichting	Bijgevoegd
3	Aanvullende maatregel	Geheimhouding o.g.v. artikel 10, lid 2 onder b en g WOB

RVB15-0030

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : 23 april 2015
Nummer : RVB15-0030
Onderwerp : Uitname algemene uitkering t.l.v. onderwijshuisvesting

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. Met betrekking tot het besluit hierna onder 3.d vermeld de door het college van burgemeester en wethouders opgelegde geheimhouding op bijlage 3 vermeld bij dit raadsvoorstel inzake de aanvullende maatregel ter dekking van € 2.050.000 op grond van artikel 10, lid 2 onder b en g Wet openbaarheid van bestuur te bekrachtigen.
2. Kennis te nemen van de korting van € 2.050.000 op de algemene uitkering, omvattende:
 - a. € 650.000 als gevolg van de wijziging van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra met ingang van 1 januari 2015 waarbij de gemeentelijke zorgplicht voor buitenonderhoud bij en aanpassingen van schoolgebouwen, exclusief gymzalen bij schoolgebouwen, wordt overgeheveld naar schoolbesturen.
 - b. € 1,4 miljoen als gevolg van landelijke onderbesteding van onderwijshuisvestingsmiddelen.
3. In te stemmen met de volgende maatregelen:
 - a. het verlagen van de structurele storting in de voorziening onderhoud onderwijs van € 560.000 naar € 20.000;
 - b. het verantwoord afwaarderen van boekwaarden resulterend in een structurele lastenverlichting van € 698.000;
 - c. ter financiering van voormelde afwaarderingen:
 1. een bedrag van € 1,7 miljoen uit de onderhoudsvoorziening onderwijshuisvesting aan te wenden; en
 2. een bedrag van € 1,3 miljoen uit de egaliseringsreserve aan te wenden;
 - d. overleg met besturen voor voortgezet onderwijs om tot invulling te komen van de aanvullende maatregel zoals in bijlage 3 bij dit voorstel nader uitgewerkt.

Inleiding

De algemene uitkering wordt gekort met ruim € 2 miljoen ten laste van onderwijshuisvesting vanwege een wettelijke taakoverheveling en een landelijke onderbenutting van rijksmiddelen. Een aantal maatregelen is gevonden om deels (à € 1.238.000) dit tekort in de productbegroting te dekken, waaronder het afwaarderen van boekwaarden en het verlagen van de structurele storting in de onderhoudsvoorziening onderwijs. Een aanvullende maatregel vergt overleg met het onderwijsveld voortgezet onderwijs om te komen tot verlaging van het bedrag per leerling. Deze maatregel wordt verder uitgewerkt in bijlage 3. In bijlage 1 is kort geschetst hoe de wettelijke gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting werkt (taken, rollen en verantwoordelijkheden) zodat achtergrondinformatie kan worden verkregen over het hoe en waarom en het effect van de kortingsmaatregelen.

Raadsvoorstel

Aanleiding

□ *Wettelijke taakoverheveling*

De gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting is wettelijk en in de gemeentelijke huisvestingsverordening vastgelegd. Een totaalbeeld van deze zorgplicht (taken, rollen, verantwoordelijkheden) is in bijlage 1 kort uiteengezet. Met ingang van 1 januari 2015 is de zorgplicht deels (na wetswijziging) vervallen door overheveling van de zorgplicht en bekostigingsverantwoordelijkheid voor buitenonderhoud en aanpassingen bij scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs.

- landelijke rijkskorting is € 158 miljoen.
- lokale korting algemene uitkering is € 650.000.

□ *Landelijke onderbesteding zonder taakoverheveling*

In de motie Haersma Buma van 22 september 2011 is onder meer gesteld dat gemeenten jaarlijks € 300 miljoen van het onderwijshuisvestingsbudget in het Gemeentefonds onbenut laten. Daarom wordt landelijk € 256 miljoen overgeheveld naar de begroting van het ministerie van OC&W ten behoeve van scholen voor primair, speciaal (voortgezet) en voortgezet onderwijs.

- landelijke rijkskorting is € 256 miljoen.
- lokale korting algemene uitkering is € 1.450.000.

Beoogd maatschappelijk effect/doelstelling

□ *Wettelijke taakoverheveling*

De rijksoverheid beoogt de eerder gescheiden verantwoordelijkheden (binnenonderhoud=schoolbesturen, buitenonderhoud=gemeente) bij één partij onder te brengen met het oog op efficiency en vergroten van de autonomie.

□ *Landelijke onderbesteding zonder taakoverheveling*

De rijksoverheid beoogt stortingen in de algemene uitkeringen van gemeenten te doen die passen bij het gesignaleerde uitgavenpatroon bij gemeenten. De landelijke uitname van € 256 miljoen wordt ingezet om de lasten van eerdere bezuinigingen op te vangen en voor onder meer extra banen in het onderwijs.

Uitwerking voorstel

1. *Consequenties wettelijke taakoverheveling*

- Buitenonderhoud en aanpassingen gebouwen primair en (voortgezet) speciaal onderwijs behoren niet meer tot gemeentelijke zorgplicht (inclusief bekostiging).
- Buitenonderhoud gymzalen bij scholen is geen voorziening meer maar gemeenten hebben een wettelijke vergoedingsplicht (Toermalijn, Montessori, Lodijke, Montaal (voorheen Spreekhoo), Driemaster, Brede Voorziening De Markiezaten) (artikelen 117 WPO¹ en 115 WEC²).
- De doordecentralisatieovereenkomsten onderhoud primair en (voortgezet) speciaal onderwijs eindigen van rechtswege met ingang van 1 januari 2015.

¹ Wet op het primair onderwijs (WPO)

² Wet op de expertisecentra (WEC)

Raadsvoorstel

- Schoolbesturen ontvangen van rijksweg een bedrag per leerling voor buitenonderhoud en aanpassingen, waarop eventuele landelijke kosten vanwege overgangsregelingen (professionele ondersteuning bijvoorbeeld) in mindering worden gebracht.

2. Consequenties algemeen

De VNG heeft zich geweerd tegen de rijkskorting vanwege landelijke onderbesteding met het argument dat het onderwijshuisvestingsbudget geen doeluitkering is en gemeenten vrij zijn in de aanwending ervan. Gemeenten zouden daarin verantwoorde keuzes hebben gemaakt. Dit argument mocht niet baten.

Wel heeft de staatssecretaris het wettelijk investeringsverbod (voor onderwijshuisvesting) van schoolbesturen veruimd op enkele voorwaarden: de investering moet een kwaliteitsverbetering beogen boven de minimale normen van het Bouwbesluit, zichzelf terugverdienen en het financiële risico moet voor de schoolbesturen evenredig zijn.

3. Consequenties financieel

Over de daling van de Algemene Uitkering (AU) bent u geïnformeerd bij de behandeling van de begroting 2015. Afgesproken is dat rijksmiddelen voor specifiek beleid alleen gebruikt zullen worden om dat beleid uit te voeren (in=uit). Uitgangspunt is dat de rijksmiddelen in principe voldoende moeten zijn. Op het product onderwijshuisvesting is een taakstelling gelegd. Dit product heeft een beperkt oplossend vermogen omdat het vooral is opgebouwd uit vaste lasten.

De volgende maatregelen kunnen worden getroffen:

Structurele besparing

a. verlagen van de structurele storting in de onderhoudsvoorziening onderwijs, rekeninghoudend met de vergoedingsplicht buitenonderhoud gymzalen	€ 540.000
b. afwaarderen van kapitaallasten	€ 698.000
	€ 1.238.000

Het afwaarderen van boekwaarden kost circa € 3 miljoen.

Deze kosten worden gedekt deels door aanwending van het restant van de onderhoudsvoorziening onderwijs (€ 1,7 miljoen) en deels door de egaliseringsreserve onderwijshuisvesting (€ 1,3 miljoen).

- c. verlagen doordecentralisatiebedragen per leerling voortgezet onderwijs p.m.

Zodra de resultaten van de maatregel onder c bekend is, zal dit bij afzonderlijk voorstel aan u worden voorgelegd, tezamen met de alsdan vast te stellen begrotingswijziging voor de totale dekkingsmaatregelen. In bijlage 2 wordt ter toelichting kort uiteengezet hoe het budget voor onderwijshuisvesting is opgebouwd en geeft de financiële toelichting op de te treffen maatregelen.

RVB15-0030

Raadsvoorstel

Risico paragraaf

Geïdentificeerde risico's

Risico-onderdelen	NvT	Laag	Neutraal	Hoog
1. Realiseren maatschappelijke effecten			x	
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak			x	
3. Imago gemeente		x		
4. Algemene en externe omgeving	x			
5. Veiligheid	x			
6. Financiën				x
7. Juridisch				x
8. Planning		x		
9. Kwaliteit uitvoering			x	
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners			x	

De belangrijkste risico's zijn:

- I. het in de toekomst kunnen blijven voldoen aan de wettelijke zorgplicht (investeringen);
- II. de relatie tussen de overheveling van buitenonderhoud en deze zorgplicht. Indien schoolbesturen onvoldoende investeren in (regelmatig) onderhoud kan een schoolgebouw zodanig in verval raken (niet meer geschikt voor de functie) dat bij de gemeente een aanvraag voor vervangende nieuwbouw wordt ingediend (zorgplicht).

Beheersmaatregelen risico's hoog

- I. De egalisatiereserve dient zoveel mogelijk te worden behouden (zie ook bijlage 3).
- II. Indien aan alle toetsingscriteria uit de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs is voldaan, dient de gemeente deze voorziening te bekostigen. Een alternatief kan grootschalige renovatie zijn indien dit tot gelijkwaardig resultaat leidt, maar goedkoper is. Indien er sprake is van nalatigheid door een schoolbestuur in het kader van buitenonderhoud, maar deze nalatigheid komt voort uit gebrek aan middelen, dan zou de gemeente dat schoolbestuur aansprakelijk kunnen stellen. Het effect daarvan is in het uiterste geval het faillissement van dat schoolbestuur. In de verordening zal worden opgenomen dat bij een aanvraag tot vervangende nieuwbouw een bouwkundige rapportage moet worden overlegd, die voldoet aan de eisen NEN 2767 (conditiemeting). De aan te passen verordening wordt bij afzonderlijk voorstel ter vaststelling aan u voorgelegd. Daarnaast zijn we voornemens eens per drie jaar inspectierondes te (laten) doen ten aanzien van het buitenonderhoud bij deze schoolgebouwen.

Alternatieven

De uitname uit de algemene uitkering is een opgelegde maatregel van de rijksoverheid, die deels (voor wat betreft de overheveling buitenonderhoud en aanpassingen) wettelijk wordt uitgewerkt.

RVB15-0030

Raadsvoorstel

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

De secretaris,

Mevr. mr. A.C. Spindler.

De burgemeester,

Dhr. dr. F.A. Petter

RVB15-0030

Raadsvoorstel

De raad van de gemeente Bergen op Zoom;

gezien het voorstel van het college van 24 maart 2015, nr. RVB15-0030;

gelet op:

- o de Wet op het primair onderwijs;
- o de Wet op de expertisecentra;
- o de Wet op het voortgezet onderwijs;
- o de doordecentralisatieovereenkomsten onderhoud tussen de gemeente Bergen op Zoom en besturen van scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs;
- o de doordecentralisatieovereenkomsten tussen de gemeente Bergen op Zoom en besturen van scholen voor voortgezet onderwijs;

BESLUIT:

1. Met betrekking tot het besluit hierna onder 3.d vermeld de door het college van burgemeester en wethouders opgelegde geheimhouding op bijlage 3 vermeld bij dit raadsvoorstel inzake de aanvullende maatregel ter dekking van € 2.050.000 op grond van artikel 10, lid 2 onder b en g Wet openbaarheid van bestuur te bekrachtigen.
2. Kennis te nemen van de korting van € 2.050.000 op de algemene uitkering, omvattende:
 - a. € 650.000 als gevolg van de wijziging van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra met ingang van 1 januari 2015 waarbij de gemeentelijke zorgplicht voor buitenonderhoud bij en aanpassingen van schoolgebouwen, exclusief gymzalen bij schoolgebouwen, wordt overgeheveld naar schoolbesturen.
 - b. € 1,4 miljoen als gevolg van landelijke onderbesteding van onderwijshuisvestingsmiddelen.
3. In te stemmen met de volgende maatregelen:
 - a. het verlagen van de structurele storting in de voorziening onderhoud onderwijs van € 560.000 naar € 20.000;
 - b. het verantwoord afwaarderen van boekwaarden resulterend in een structurele lastenverlichting van € 698.000;
 - c. ter financiering van voormelde afwaarderingen:
 1. een bedrag van € 1,7 miljoen uit de onderhoudsvoorziening onderwijshuisvesting aan te wenden; en
 2. een bedrag van € 1,3 miljoen uit de egaliseringsreserve aan te wenden;
 - d. overleg met besturen voor voortgezet onderwijs om tot invulling te komen van de aanvullende maatregel zoals in bijlage 3 bij dit voorstel nader uitgewerkt.

Raadsvoorstel

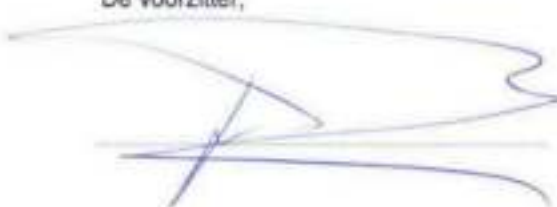
Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van

23 APR. 2015

De griffier,

G.J.M. Terstappen

De voorzitter,

Aan de leden en duoburgerleden
van de gemeenteraad
van Bergen op Zoom

17 APR. 2015

Uw kenmerk	Ons kenmerk	U15-007203
Uw brief	Beh. door	L. de Vos
Onderwerp: Wijziging op het voorstel RVB15-0030	Afdeling	Concoursaf

Datum	
Doorkiesnr.	0154-277242
Bijlage(n)	-

Geachte leden en duoburgerleden,

In de commissie M&M van 14 april j. heeft u het raadsvoorstel RVB15-0030 (Uitname Algeme Uitkering t.t.v. onderwijshuisvesting) behandeld. Daarbij is geconstateerd dat in het dictum van het voorstel per abuis twee bedragen zijn verwisseld.

De juiste tekst van beslispunt 2 van dit voorstel dient te luiden:

2. Kennis te nemen van de korting van € 2.050.000 op de algemene uitkering, omvattende:
 - a. € 650.000 als gevolg van de wijziging van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra met ingang van 1 januari 2015 waarbij de gemeentelijke zorgplicht voor buitenonderhoud bij en aanpassingen van schoolgebouwen, exclusief gymzalen bij schoolgebouwen, wordt overgeheveld naar schoolbesturen.
 - b. € 1,4 miljoen als gevolg van landelijke onderbesteding van onderwijshuisvestingsmiddelen.

Wij verzoeken u om, in plaats van de huidige tekst van het voorstel, bovenstaande tekst te lezen, en dit bij de besluitvorming in de raadsvergadering van 23 april aanstaande te betrekken.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

secretaris,

Mevr. mr. A.C. Spindler
Th. J.M. Wingers M.P.
Loco-secretaris

burgemeester,

Dhr. dr. F.A. Petter

COMMISSIE-ADVIES

Commissie : Mens en Maatschappij
 Datum : 14 april 2014
 Agendapunt : 6a
 Nummer raadsvoorstel : RVB15-0030
 Naam raadsvoorstel : Uitname algemene uitkering t.l.v. onderwijs-
 huisvesting

Fractie	A-voorstel	B-voorstel	Opmerkingen:
GBWP	X		
Lijst Linssen	X		
VVD	X		
D66		X	Neemt voorstel mee terug naar de fractie
BSD	X		
CDA		X	Neemt voorstel mee terug naar de fractie
PvdA	X		
Groen Links	X		
Advies aan de gemeenteraad	B-stuk		

Toezeggingen:	Het college zal de technische vragen van de CDA-fractie nog schriftelijk beantwoorden.
---------------	---

De secretaris,

De voorzitter,

RAAD: 23 april 2015

VOORSTEL: 7c RVB15-0030 Uitname algemene uitkering t.i.v. onderwijshuisvesting

Fractie	Raadszetels	aanwezig	Fractie	VOOR	TEGEN
GBWP	8	7	GBWP	✓	☐
Lijst Linssen	5	5	Lijst Linssen	✓	
VVD	5	5	VVD	✓	☐
D66	4	4	D66	✓	
BSD	4	4	BSD	✓	☐
CDA	3	3	CDA	✓	
PvdA	3	3	PvdA	✓	☐
Groen Links	1	1	Groen Links	✓	

aantal	33	32	RESULTAAT :	32	0
meerderheid	17	17		aangenomen	

23/4/2015

Wetten, definities en begrippen onderwijshuisvesting

In deze bijlage worden de kaders weergegeven met betrekking tot onderwijshuisvesting, in meer algemene zin. Welke wetten zijn van toepassing, over welke onderwijssoorten en scholen gaat de gemeentelijke zorgplicht, welke instrumenten worden gebruikt om het beleid voor onderwijshuisvesting uit te (doen) voeren, wat is doordecentralisatie en waar wordt dit in Bergen op Zoom toegepast en ten slotte enkele relevante actuele andere beleidsontwikkelingen die van invloed (kunnen) zijn op onderwijshuisvesting.

I. Wetten en scholen

	Betreft	Scholen	Besturen
WPO – Wet op het primair onderwijs	Basisscholen	Kreek	Stichting Samen Onderwijs Maken (SOM)
		Noordster	
		Aanloop	Stichting Algemeen Bijzonder Basis Onderwijs (ABBO)
		Algemene School Oost	
		Eerste Montessorischool	
		Krabbenkool	
		Rode Schouw	
		Anton van Duinkerken	Lowys Porquinstichting (LPS)
		Biezenhof	
		Borghoek	
		Grebbe	
		Kompas	
		Lodijke	
		Marco Polo	
		Sancta Maria	
		Springplank	
		St. Maarten	
		Toermalijn	
	Wegwijzer		
Wele			
	Ei Feth	Stichting islamitisch Primair Onderwijs (SIPO)	
	Speciale school voor basisonderwijs	Driemaster	LPS
WEC – Wet op de expertisecentra	Speciaal onderwijs	Kornalijn	Stichting Het Driespan
		Montaal (voorheen Spreekhoorn)	Stichting Onderwijs voor Slechthorenden en Spraakgebrekkigen
	Voortgezet speciaal onderwijs (Voortgezet) speciaal onderwijs	Aventurijncollege	Stichting Het Driespan
		Kameleon	Stichting KPO Roosendaal
WVO – Wet op het voortgezet onderwijs	Voortgezet onderwijs	RSG "I Rijks"	Stichting RSG "I Rijks"
		Molterlyceum	Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs
		Roncalli Scholengemeenschap	
		Gymnasium Juvenaat	Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Breda e.o.
		Praktijkschool Het Kwadrant	LPS

II. Zorgplicht

- Gemeenten zijn sinds 1997 verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting voor het primair, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs. In de afdelingen van de WPO, WEC en WVO¹ zijn de bepalingen vermeld met betrekking tot de huisvestingsvoorzieningen, de wettelijke basis voor de gemeentelijke zorgplicht. Deze zorgplicht bestaat uit het voorzien in:

- voldoende en adequate (tijdelijke) capaciteit (gebouw en eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair) door nieuwbouw of uitbreiding;
- aanpassingen (bijvoorbeeld vanwege gewijzigde wetgeving);
- buitenonderhoud, te weten vervanging binnenkozijnen en binnendeuren inclusief hang- en sluitwerk, algehele vervanging radiatoren, convectoren en leidingen voor de centrale verwarming, onderhoud aan de buitenzijde van het gebouw met uitzondering van het buitenschilderwerk;
- herstel van constructiefouten;
- herstel en vervanging in verband met schade aan gebouw, onderwijsleerpakketten en meubilair in geval van bijzondere omstandigheden.

Sinds 1 januari 2005 behoort als gevolg van een wetswijziging het buitenonderhoud van een aanpassingen aan scholen voor voortgezet onderwijs niet meer tot de gemeentelijke zorgplicht. De besturen voor voortgezet onderwijs ontvangen hiervoor rechtstreeks middelen van het Rijk.

¹ Zie voor de afkortingen in de tabel onder I

2. Daarnaast zijn gemeenten bij wet verplicht de onroerende zaak belasting te betalen en de opstallen (en bekostigde eerste inrichting) te verzekeren. Schoolbesturen betalen de overige eigenaars- en gebruikerslasten. Daarnaast zijn zij verantwoordelijk voor het binnenonderhoud, waaronder materiële exploitatie, beheer en instandhouding. Hiervoor ontvangen zij rijksmiddelen in hun zogenaamde lumpsum.
3. Ook zijn de volgende wettelijke regels van belang:
 - a. Het schoolbestuur is bouwheer, tenzij gemeente en schoolbestuur anders overeenkomen;
 - b. Het schoolbestuur is eigenaar, tenzij gemeente en schoolbestuur anders overeenkomen;
 - c. Het schoolbestuur heeft de vrije beschikking over gebouw en terrein, maar moet aan het college toestemming vragen voor verhuur of in medegebruik geven van leegstaande lokalen. Dit mag niet zijn woon- of bedrijfsruimte;
 - d. De gemeente kan het vorderingsrecht toepassen indien het aantal leerlingen groeit en leegstaande, door anderen gebruikte lokalen weer nodig zijn voor onderwijs.
 - e. De gemeente bekostigt (vervangende) nieuwbouw, schoolbestuur betaalt geen huur.
 - f. De gemeente kan geen huuropbrengsten van gebruikers van lege ruimten in scholen innen (tenzij aantoonbaar zwaar negatief financieel nadeel gemeente).
 - g. Scholen (gemeentebreed) worden gelijk behandeld.
4. Gemeenten hebben een claimrecht (geen economisch eigendom) op de bekostigde onderwijslocaties. Dit houdt in dat indien de onderwijsfunctie eindigt, de locatie om niet wordt overgedragen aan de gemeente. Gedurende het gebruik is toestemming van het college nodig voor bijvoorbeeld gebruik van leegstaande ruimten of het vestigen van een recht van opstal op het terrein. Indien deze locatie niet nodig is voor kerntaken van de gemeente, wordt deze locatie verhandelbaar.

III. Instrumenten ten behoeve van de uitvoering van de zorgplicht

1. *Verordening – vaststelling door gemeenteraad*
 Sinds de decentralisatie van onderwijshuisvesting hebben gemeenten de opdracht te voorzien in adequate huisvesting voor het primair en het voortgezet onderwijs op basis van een verordening, in casu Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Bergen op Zoom. In de verordening is geregeld welke criteria de gemeente hanteert bij de beoordeling van verzoeken, hoe de bedragen voor de huisvestingsvoorzieningen worden vastgesteld, aan welke eisen schoolgebouwen moeten voldoen en welke procedures gelden voor aanvragen van schoolbesturen. De gemeenteraad stelt de verordening en het budget vast. Bij elke wijziging of aanpassing van de verordening wordt overleg gevoerd met de schoolbesturen (op overeenstemming gericht overleg). In de verordening zijn regels vastgelegd over onder meer:
 - a. behandeling van en procedures met betrekking tot aanvragen voor huisvestingsvoorzieningen, die voor bekostiging in aanmerking kunnen komen voor uitvoeringsjaar t+1;
 - b. toetsingscriteria, zoals het aantal leerlingen per de jaarlijkse formele teldatum 1 oktober, prognoses (opgesteld door de gemeente), beschikbare capaciteit, mogelijkheden tot medegebruik, etcetera;
 - c. bekostiging van huisvestingsvoorzieningen: bij nieuwbouw, (forse) uitbreiding en eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair geldt een normvergoeding, op andere aanvragen is de offertelijst van toepassing. Medegebruik van de ene school bij de andere is voor de gemeente kosteloos;
 - d. besluitvorming: het college plaatst op het programma die aanvragen die voor bekostiging in aanmerking komen, waarvan het college de hoogte vaststelt. De gemeenteraad stelt de begrotingswijziging vast. Op het zogenaamde overzicht komen die aanvragen die niet aan de toetsingscriteria voldoen en niet worden bekostigd. Slechts bij gewijzigde omstandigheden kan die aanvraag opnieuw worden ingediend voor een ander uitvoeringsjaar;
 - e. spoedaanvragen, waarbij de procedure van ontvangst aanvraag tot besluitvorming verkort is tot 8 weken. Het belangrijkste criterium voor het in behandeling nemen, is de vraag of de voortgang van het onderwijs belemmerd is. Is dat niet het geval, dan is het geen spoedaanvraag en wordt deze niet in behandeling genomen;
 - f. capaciteitsbepaling, verhuur en medegebruik.
2. *Meerjaren Investerings Plan – vaststelling door gemeenteraad*
 In 2001 heeft de gemeenteraad het eerste MIP vastgesteld. Het MIP dient alleen als instrument om toekomstige investeringen voor capaciteit en eerste inrichting inzichtelijk te maken. Schoolbesturen kunnen hieraan geen rechten ontleen. Op alle in het MIP vermelde investeringen is de verordening van toepassing. Ook ontwikkelingen met betrekking tot de onderwijslocaties zijn vermeld.

Het MIP bevat een aantal uitgangspunten met betrekking tot lokale keuzes en maatwerk, zoals:

- Het realiseren van een dislocatie of dependance is niet wenselijk. Indien dit noodzakelijk is, mag zich tussen deze aanvullende locatie en de hoofdlocatie geen andere school bevinden.
- Indien terrein moet worden verworven ten behoeve van realisatie van een onderwijsgebouw gelden daarvoor de regels en grondprijzen zoals vermeld in de gemeentelijke Nota Grondprijsbeleid.
- Dislocaties worden zo mogelijk afgestoten.

Deze uitgangspunten komen onder meer voort uit spreidingsoverleg met besturen voor primair onderwijs tussen 2004 en 2006 om te komen tot een gezamenlijke visie over een meer evenwichtige en adequate verdeling van gebouwen voor primair onderwijs. In die tijd was de krimp al enigszins aanwezig en zagen schoolbesturen zich geconfronteerd met overcapaciteit.

Inmiddels heeft dit geleid tot het afstoten van overbodige noodunits en dislocaties (De Grebbe, Het Kompas en De Driemaster) en tegelijkertijd het versterken van centrumaanbod (dependance Krabbenkooi). Op dit moment kunnen niet meer onderwijsgebouwen worden afgestoten zonder dat dit zou leiden tot uitbreiding bij een andere locatie.

3. *Meerjaren Onderhouds Plan – vaststelling door gemeenteraad*²

In 2002 heeft de gemeenteraad het eerste MOP vastgesteld. Het MOP dient ertoe om op adequate wijze de staat van onderhoud en noodzakelijke onderhoudsvoorzieningen inzichtelijk te maken voor de komende 20 jaar. Daarbij wordt een raming van te verwachten investeringen per voorziening vermeld. In overleg met de bouwkundig adviseurs van de schoolbesturen werd jaarlijks een actualisatie van dit plan gemaakt door een extern bureau.

De in het MOP vermelde voorzieningen werden op het betreffende jaarlijkse programma geplaatst zonder aanvraag, omdat de noodzaak ervan via het MOP al was aangetoond. De bekostiging vindt plaats uit de onderhoudsvoorziening onderwijshuisvesting.

4. *Meerjaren Strategisch Plan – vaststelling door gemeenteraad*

In 2008 heeft informatie-uitwisseling plaatsgevonden tussen de portefeuillehouder, beleidsadviseurs en vertegenwoordigers van gemeenteraadsfracties over onder meer het feit dat de (financiële) kaders voor onderwijshuisvesting weinig mogelijkheden bieden om aan te sluiten bij (overig) strategisch beleid zoals stedelijke vernieuwing en ontwikkeling van nieuwe woongebieden. Nieuwbouw is alleen mogelijk bij forse toename van het aantal leerlingen of als een gebouw in zodanige slechte staat van onderhoud is dat vervangende nieuwbouw nodig is. Zijn deze criteria niet van toepassing, dan is gebruik van onderwijshuisvestingsbudget onrechtmatig.

In 2009 heeft de gemeenteraad het MSP vastgesteld. Dit MSP dient als instrument om toekomstige investeringen inzichtelijk te maken voor voorzieningen voor onderwijshuisvesting, die op basis van de verordening niet gerealiseerd kunnen worden, maar wel een breed draagvlak hebben bij zowel interne als externe partijen en van groot belang zijn bij het doen slagen van integraal beleid. Een voorziening wordt slechts in het meerjaren strategisch plan opgenomen nadat alle schoolbesturen hiervan kennis hebben genomen. Gestreefd wordt naar overeenstemming. Een daarvan is de concentratie van alle Driemasterlocaties op één locatie (afstoten van 2 dislocaties). Een in het MSP opgenomen voorziening kan slechts gerealiseerd worden na besluitvorming, inclusief de financieringswijze, door de gemeenteraad. Inmiddels moet het MSP geactualiseerd worden.

5. *Capaciteitsbepaling – vaststelling door college*

Aan het eind van elk jaar wordt de beschikbare capaciteit van gebouwen en eerste inrichting geactualiseerd en door het college vastgesteld. Hierin is ook vermeld hoe leegstaande lokalen worden ingezet, over het algemeen ten behoeve van peuterspeelzaalwerk en (buitenschoolse) opvang.

6. *Schadeprocedure*

Schoolbesturen kunnen aanvragen indienen voor herstel en vervanging in verband met schade aan gebouw, onderwijsleerpakketten en meubilair in geval van bijzondere omstandigheden. Voor schades geldt een pragmatische procedure, die niet afhankelijk is van jaarlijks vast te stellen programma's. Kort gesteld: een schooldirectie rapporteert digitaal via een formulier de schade aan de gemeente, geeft opdracht tot herstel en declareert de kosten bij de gemeente. Is een dader bekend, dan treedt de gemeente daarmee in contact vanwege de aansprakelijkstelling en verhaal van kosten. Bij verwachte kosten van meer dan € 5.000 (eigen risico) of grote schade, zoals brand of hevige wateroverlast, wordt het expertisebureau van de verzekeraar ingeschakeld.

² Het Meerjaren Onderhouds Plan is met ingang van 1 januari 2015 niet meer van toepassing vanwege overheveling buitenonderhoud van gemeenten naar schoolbesturen, zie verder onder VIII.

IV. Bekostiging

In de algemene uitkering ontvangt de gemeente niet geoormerkte middelen voor onderwijshuisvesting. Binnen de begroting (programma onderwijs) is een onderhoudsvoorziening ingericht. Voor kosten voor OZB, verzekering (premies), schades worden jaarlijks budgetten begroot. Het is niet mogelijk om aanvragen voor voorzieningen, behorend tot de gemeentelijke zorgplicht, te weigeren indien is aangetoond dat aan alle criteria wordt voldaan, tenzij het vastgestelde bekostigingsplafond (de begroting en de wijziging erop) niet toereikend is.

V. Doordecentralisatie algemeen

In 1997 heeft de rijksoverheid de verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting voor het primair, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs overgeheveld naar gemeenten, oftewel decentralisatie. De WPO, WEC en WVO bieden de gemeenteraad de mogelijkheid om onder voorwaarden een jaarlijks bedrag voor huisvestingskosten aan schoolbesturen te verschaffen. Hiermee wordt de uitvoering van de gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen. Het initiatief tot een dergelijke doordecentralisatie kan zowel van de gemeente als van schoolbesturen zijn. Bij overeenstemming wordt een overeenkomst gesloten met alle besturen van een onderwijssoort (primair - / (voortgezet) speciaal - / voortgezet onderwijs).

VI. Doordecentralisatie voortgezet onderwijs

Per 1 januari 2006 heeft de gemeente met ieder van de besturen voor voortgezet onderwijs een (gelijkluidende) doordecentralisatieovereenkomst gesloten. De betreffende schoolbesturen ontvangen jaarlijks een bedrag per leerling. Het gemeentelijk claimrecht is afgekocht door de besturen voortgezet onderwijs door vergoeding te betalen voor de gemeentelijke boekwaarden. De gemeente heeft een eerste recht van koop indien een onderwijslocatie verlaten wordt. Het eerst vastgestelde bedrag per leerling is gebaseerd op in (algemene uitkering) = uit, en werd vervolgens jaarlijks geïndexeerd met de MEV-factor (indexering voor onderwijshuisvesting). Het bedrag per leerling voor praktijkschool Het Kwadrant is hoger vanwege het speciale karakter van deze school en het feit dat praktijkscholen (pas) sinds 2003 onder de WVO vallen.

Onlangs is de overeenkomst gewijzigd als gevolg van een arbitragezaak. De belangrijkste wijziging bestaat uit de toepassing tot en met 2016 van:

- een vaste index (1); en
- het verhogen van het jaarlijkse bedrag per leerling met € 4 vanwege toepassing van de Ingroeiregeling³.

VII. Doordecentralisatie primair en (voortgezet) speciaal onderwijs onderhoud

Per 1 januari 2013 heeft de gemeente met ieder van de besturen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs een (gelijkluidende) doordecentralisatieovereenkomst voor buitenonderhoud gesloten. De betreffende schoolbesturen ontvangen jaarlijks de in het MOP geraamde bedragen per bestuur. In de overeenkomst zijn afspraken vastgelegd over controle, kwaliteitsbewaking, marktwerking en meer- en minderwerk. Vanwege de wetswijziging per 1 januari 2015 zijn deze overeenkomsten van rechtswege vervallen.

VIII. ROC West-Brabant

De zorgplicht is niet van toepassing op scholen behorend tot het ROC West-Brabant (het ROC), met uitzondering van de leerlingen van het voormalige GSG Schelde College (het SC), voorheen openbaar voortgezet onderwijs (vmbo). Medio 2003 is het SC door fusie overgedragen aan het ROC, inclusief de beide locaties aan de Pomonalaan 45 en Nobellaan 25 Bergen op Zoom. Bij het gebouw aan de Pomonalaan heeft de gemeente nog het claimrecht (zie sub II, onder 4). Als gevolg van de fusie is per 1 augustus 2003 de financiële verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting doorgedecentraliseerd aan het ROC door een jaarlijks bedrag per leerling van € 220,80 voor de leerlingen van het voormalige SC, omdat deze nog behoren tot de reguliere, te bekostigen leerlingen voortgezet onderwijs.

IX. Ander beleid, actualiteiten en trends

- *Wettelijke overheveling buitenonderhoud aan en aanpassingen van schoolgebouwen*

Met ingang van 1 januari 2015 behoort het buitenonderhoud aan en aanpassingen van gebouwen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs niet meer tot de gemeentelijke zorgplicht. De betreffende schoolbesturen worden vanaf dan zelf volledig verantwoordelijk voor deze voorzieningen en ontvangen hiervoor rijksmiddelen in hun lumpsum.

³ jaarlijkse toevoeging aan het gemeentefonds voor kapitaallasten voortgezet onderwijs, vrij vertaald in circa € 8 per leerling, looptijd tot en met 2016, bedoeld om toekomstige investeringen beter mogelijk te maken

⇒ *Krimp*

- Sinds 2005 jaren kent de gemeente Bergen op Zoom een gestage terugloop van het leerlingenaantal met circa 1% per jaar. Vooral de instroom van het aantal leerlingen wordt minder. Het basisonderwijs ondervindt de eerste gevolgen van de krimp, het voortgezet onderwijs zal dit binnen nu en enkele jaren gaan ervaren. Vanuit het perspectief van huisvesting richten de schoolbesturen zich vooral op multifunctionaliteit waarbij het creëren van doorgaande leerlijnen een passende ambitie is. Ook worden scholen steeds vaker "gevonden" door organisaties die dagactiviteiten aanbieden aan een bepaalde doelgroep, zoals niet-leerplichtige kinderen met een beperking. De gestage daling van het aantal leerlingen heeft evenals bij schoolbesturen ook effect op de storting in de algemene uitkering. Ook de gemeente ontvangt middelen op basis van het aantal leerlingen.
- Voor wat betreft het voortgezet onderwijs is een breder perspectief nodig, omdat deze vooral een regionale werking en voedingsgebied hebben. Naar aanleiding van regionale (Bergen op Zoom, Woensdrecht, Steenbergen en Tholen) bestuurlijke overleggen hebben de betreffende schoolbesturen een Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO) aan het ministerie van OC&W voorgelegd. De doelstelling is om een evenwichtige onderwijsinfrastructuur in de toekomst te behouden, waardoor onderwijs gewaarborgd blijft binnen de regio. Het plan draagt daarnaast bij aan een economisch aantrekkelijke leefomgeving voor huidige en toekomstige inwoners. Daarnaast intensificeert het op constructieve wijze de regionale samenwerking met de buurgemeenten en schoolbesturen. In het plan is onder meer vastgelegd dat de leerlingen van het vmbo van ROC West-Brabant verhuizen van de Nobellaan 25 Bergen op Zoom naar de Steenspil (voorheen Prinsentuin College) in Halsteren. Het ministerie van OC&W heeft positief gereageerd op het RPO.

⇒ *Passend onderwijs*

Door passend onderwijs krijgen leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een betere kans binnen het reguliere onderwijs of, als dat nodig is, op een school voor speciaal onderwijs. Per 1 augustus 2014 hebben de scholen een zorgplicht, die inhoudt dat scholen een passende onderwijsplek moeten bieden aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Bij besluit RVB12-0052 van 27 september 2012 heeft de gemeenteraad ingestemd met een bijdrage van maximaal € 220.000 voor de instandhouding zorgstructuur primair onderwijs gedurende de overgangsperiode tot en met juli 2014 waarbij passend onderwijs vorm wordt gegeven in samenhang van de transformatie jeugdzorg. Door de instandhouding van de huidige zorgstructuur in het primair onderwijs worden er minder kinderen doorverwezen naar het speciaal onderwijs en is het primair onderwijs voldoende geoutilleerd om samen met de betrokken ketenpartners aan passend onderwijs vorm te geven. Vooralsnog is niet in kaart te brengen welke consequenties dit heeft op het gebied van onderwijshuisvesting.

Toelichting (korting) budget onderwijshuisvesting

Algemeen

- Onderwijshuisvestingsmiddelen zijn niet geoormerkt. Het staat de gemeente(raad) vrij om naar eigen inzicht daarvoor een begroting op te stellen.
- Vanwege wettelijke gelijke behandeling dienen maatregelen over het gehele onderwijsveld zoveel mogelijk gelijkwaardig te zijn. Bevoordeling van een school of schoolbestuur binnen een onderwijssoort leidt tot gelijke behandeling van de overige scholen of schoolbesturen binnen die onderwijssoort.
- Het budget is circa € 6,8 miljoen.
- De onderhoudsvoorziening bedroeg tot en met 2014 structureel € 560.000. Eind 2014 is de opgebouwde stand circa € 1,7 miljoen.
- Er is een egaliseriereserve ingericht binnen de Algemene Investeringsreserve van circa € 2 miljoen om tegenvallers op te vangen.
- Het budget is daarnaast grotendeels uit de volgende posten opgebouwd:

	Budget	6.800.000		
	Onderhoudsvoorziening	560.000		
		6.240.000		
	<u>Waarvan:</u>			
<u>Primair en (voortgezet) speciaal onderwijs</u>			<u>Voortgezet onderwijs</u>	
	% van budget			% van budget
Wettelijke plicht:			Overeenkomsten:	
Onroerende zaak belasting, verzekering, huur, bewegingsonderwijs	9,4		Doordecentralisatiebedragen per leerling	47,7
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	41,5		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	1,4
	50,9			49,1

Korting Algemene Uitkering

In de totale algemene uitkering die de gemeente Bergen op Zoom vanuit het Rijk ontvangt is het budget specifiek voor onderwijs niet exact te bepalen. Berekeningen vanuit Pauw geven een benadering van dit bedrag, fictief is dit voor 2015 exclusief de korting op een bedrag van € 7.300.000. De korting zoals die door het Rijk wordt toegepast op de Algemene Uitkering is als volgt te specificeren:

- Wetswijziging overheveling buitenonderhoud van landelijk € 158 miljoen Aandeel Bergen op Zoom € 650.000
 - Onderbesteding rijksmiddelen van landelijk € 256 miljoen Aandeel Bergen op Zoom € 1.400.000
- Totaal € 2.050.000

Diverse maatregelen moeten worden genomen om de totale korting op te vangen. Uitgangspunt is hier "in = uit".

Korting vanwege overheveling buitenonderhoud – opbrengst maatregel € 540.000

De normstorting in de onderhoudsvoorziening is tot een bedrag van € 560.000 in de gemeentebegroting opgenomen. Een bedrag van € 20.000 moet worden gehandhaafd vanwege de onderhoudsvergoeding voor de gymnastieklokalen bij scholen. Deze korting wordt dan ook tot een bedrag ad € 540.000 opgevangen. Deze korting heeft geen betrekking op het voortgezet onderwijs, omdat de buitenonderhoud en aanpassingen in 2005 al wettelijk naar het voortgezet onderwijs is overgeheveld.

Korting vanwege onderbesteding – opbrengst maatregel € 698.000

De mogelijk te treffen maatregelen in het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs zijn beperkt. De wettelijke verplichtingen zoals onroerende zaak belasting zijn niet beïnvloedbare posten. Maatregelen kunnen slechts bij de kapitaallasten worden gezocht door middel van afwaarderen van diverse boekwaarden, te weten:

- a. eerste inrichting onderwijs leerpakket en meubilair, onderhoud c.a. (dit zijn geen vervangingsinvesteringen, schoolbesturen ontvangen rijksmiddelen voor vervanging);
- b. onderwijsobjecten die geen onderwijsbestemming meer hebben, reeds zijn overgedragen of zijn afgevoerd;
- c. vervroegd afschrijven van bouw onderwijsobjecten die aan het einde van de cyclus van de meerjarenbegroting geen boekwaarde meer hebben.

afwaardering			
primair en (voortgezet) speciaal onderwijs	afwaarderen van totaal	837.000	lagere kapitaallast 168.000
	afwaarderen van totaal	1.246.000	lagere kapitaallast 353.000
	afwaarderen van totaal	140.000	lagere kapitaallast 64.000
	verhandelbaar vastgoed	0	lagere kapitaallast 33.000
voortgezet onderwijs	afwaarderen van totaal	139.000	lagere kapitaallast 14.000
	afwaarderen van totaal	<u>657.000</u>	<u>lagere kapitaallast 66.000</u>
		3.019.000	698.000

Voor het totaal af te waarden posten van € 3.019.000 kunnen onderstaande bedragen te worden aangewend:

- Vrijval onderhoudsvoorziening (saldo per 01-01-2015 =) € 1.700.000
- Egalisatie onderwijs (saldo per 01-01-2015 = € 2 miljoen) € 1.319.000
- € 3.019.000